

Arbetskadeförsäkringens villkor ur olika perspektiv

”Arbetskadeförsäkringens villkor ur olika perspektiv” var temat vid ett frukostseminarium som Göran Larsson, webbmaster och Stig Nordberg, ämnesansvarig på skyddsnet.se deltog vid en tisdagförmiddag i februari. Det var Ergonomisällskapet Sverige som bjöd in till seminariet i TCO:s lokaler i Stockholm och som innehöll en föreläsning av Agneta Nilsson, jurist från Försäkringskassan.

Agneta presenterade inledningsvis bakgrunden till våra socialförsäkringar här i Sverige. Redan 1901 kom den första arbetskadeförsäkring, som egentligen var en olycksfallsförsäkring för anställda inom industrin där olycksfallsriskerna bedömdes vara mest överhängande. Försäkringen utvecklades gradvis genom åren därefter och i mitten av femtitalet infördes lagen om yrkesskadeförsäkring, YFL, som alltså var föregångaren till vår nuvarande lag om arbetskadeförsäkring, LAF.

Generellt arbetskadebegrepp och nya bevisregler

LAF infördes 1977 och den största förändringen mot tidigare lagstiftning var att ett s.k. generellt arbetskadebegrepp infördes. Nu kunde – till skillnad från YFL – i princip vilken skada eller typ av besvär som helst visas ha sin orsak i arbetsmiljöförhållandena och därmed i många fall godkännas som en arbetsskada. Särskilda bevisregler, vilka skulle tillämpas vid prövningen av arbetskadeanmälan, infördes med relativt milda krav.

De milda bevisreglerna visade sig framför allt under åttitalet bli dyrt för försäkringen och år 1993 införde riksdagen nya strängare krav, som lever kvar än i dag, även om LAF har fått nya och något mildare regler igen från 1 juli 2002. Det infördes då en helhetsbedömning vid arbetskadeprovningen, som dock fortfarande ställer höga krav på vetenskaplig kunskap om framför allt den aktuella arbetssjukdomens uppkomst.

Undantagsregel vid psykiska besvär

Det generella arbetskadebegreppet innebar bl.a. att många psykiska skador nu kunde godkännas som arbetsskador, även om det fortfarande ställs höga krav på utredningen. Vid denna typ av skador har dock lagstiftaren fastställt ett undantag från det generella arbetskadebegreppet, som innebär att psykiska sjukdomar och besvär som har sin grund i ex. företagsnedläggelse, bristande uppskattning, vantrivsel med arbetskamrater och arbetsuppgifter och ”därmed jämförliga förhållanden” skall undantas och således ej omfattas av lagens försäkringsskydd. D.v.s. besvär som mer anknyter till den försäkrades person än till arbetsmiljöförhållanden. Försäkringskassan har på senare tid kritiserats för en alltför rigid tillämpning av dessa regler, vilket kassan uppenbarligen nu själva har insett. Framför allt vid tillstånd av ”utbrändhet” och ”utmattning” har ny kunskap tillkommit¹, som kassan har haft svårt att ta till sig, men en förändring verkar vara på gång, så till vida att kassan framgent åtminstone har för avsikt att pröva de flesta anmälda skadorna av denna typ. Anmälningar som man tidigare slentrianmässigt avslog – utan att ens pröva ansökan.

---

¹ Socialstyrelsens rapport 2003 ”Utmattningssyndrom, stressrelaterad psykisk ohälsa”

Nya LAF 2002

LAF är alltså fortfarande beroende av vetenskaplig kunskap för att framför allt klarlägga samband med arbetsmiljöförhållanden och många gånger föreligger det brister i det avseendet, vilket drabbar den skadade. Nya LAF med de något mildare bevisreglerna handläggs dock f.n. endast i ca 15 % av alla ärenden, vilken verkar vara en anmärkningsvärt låg omfattning. Orsaken till detta är främst att det är en skadas / sjukdoms s.k. visandedatum som styr vilken lagstiftning som skall tillämpas - "gamla" eller "nya" LAF. Skador som har visat sig före 1 juli 2002 skall således fortfarande prövas enligt "de gamla reglerna". Därmed så är det också svårt att dra några långtgående slutsatser huruvida dessa bevisregler och syftet med förändringen (att fler och framför allt kvinnor skall kunna få ersättning i större utsträckning) har fått något genomslag i statistiken avseende godkända arbetsskador.

En uppdatering av kunskapsläget om de psykiska sjukdomstillstånden kommer också att genomföras med, som vi uppfattade, bl.a. Socialstyrelsens rapport som underlag. Agneta informerades om att den mest tillämplade kunskapssammanställningen vid bedömning av arbetsjukdomar, Arbete & Hälsa 2001:12, som innehåller kunskaper om de vanligaste besvären i rörelseorganen, också kommer att uppdateras med ny vetenskaplig kunskap under 2009.

Handläggningen hos Försäkringskassan

Försäkringskassan har ett stort och viktigt ansvar för att utreda arbetsmiljöförhållanden när man prövar en ansökan om ersättning enligt LAF. Detta gäller särskilt utredning av exponering avseende skadliga faktorer i arbetsmiljön. Kassan genomför nu en förändring vid sådan utredning och kontaktar normalt den skadade per telefon och framför relevanta frågeställningar, som alltså bedöms ha betydelse för den aktuella skadans / sjukdomens uppkomst.

Ännu en nyhet hos kassan är att Socialförsäkringsnämnderna från 1 januari 2008 har försvunnit och dess funktion ersatts av tjänstemannabeslut med möjlighet till omprövning, enligt i princip samma ordning som gäller vid prövning av rätten till sjukpenning. Förutom den handläggare som gör den grundläggande utredningen skall därefter en annan kvalitetssäkra innehållet i utredningen och föredraga denna till ytterligare en person som fattar det slutliga beslutet. Likformighet och rättvisaspekter har utgjort grund för denna förändring. I detta sammanhang informerades också om att arbetsskadeanmälningar framgent endast skall utredas och handläggas vid fem orter i landet; Stockholm, Göteborg, Malmö, Örebro och Norrköping.

Kostnader och utfall för LAF

Avslutningsvis redovisade Agneta, efter nyfikna frågeställningar från åhörarna, att försäkringen (LAF) f.n. redovisar ett överskott med 5 Mkr årligen. Pengar som i stället för att tillfalla arbetsskadade i stället går rakt ned i statskistans stora "svarta hål". 75.000 personer erhåller årligen ersättning från LAF och den genomsnittliga livräntan är f.n. ca 50.000 kronor per person och år.

Bifogat denna rapportering hittar du ppt. presentationen som användes vid föreläsningen.

Vid anteckningarna;

Stig Nordberg